

И.М., Кирпичников А.П. // Вестник Казанского технологического университета. 2015. Т. 18. № 7. С. 263-267.

6. Форнальчик Е.Ю. Технико-технологический анализ регулируемых перекрестков с магистральными улицами / Форнальчик Е.Ю., Гилевич В.В. // Наукові нотатки. 2015. № 46. С. 558-564.

Аннотация

Показано, что каждый из элементов контролируемого соединения может действовать в качестве отдельного элемента режима прогнозирования движения. Было выявлено, что перекрестки на правильном месте получают большую грузоподъемность.

Ключевые слова: строительство дорог, перекрестки, развитие, дорожный поток, город.

Abstracts

It is shown that each of the elements of the controlled junction can act as a separate element of forecasting traffic regime. It was revealed that the crossroads at correct location gets big load capacity.

Keywords: road construction, intersections, road stream town development.

Стаття надійшла до редакції у березні 2016р.

УДК 613.22

Лисницька К.М.⁷, асистент
Попович І.О., аспірант
Першаков В.М., д.т.н., професор

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВОДОПОСТАЧАННЯ
В НЕВЕЛИКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ УКРАЇНИ**

Розглянуто рівень водопостачання та санітарії в сільських районах України. Був проведений аналіз зарубіжного досвіду улаштування каналізації. Наведені схеми оптимізації системи водопостачання і каналізації.

---

⁷ Лисницька К.М., Попович І.О., Першаков В.М.

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.2 (16) 2016

Ключові слова: водопостачання, якість питної води, стічні води, питома витрата води, каналізаційні системи, захист водоїм.

Недостатній захист водоїм наражає на небезпеку поширення кишкових інфекцій та інших захворювань серед населення, тому варто приділити велику увагу цій глобальній пролемі. В даний час, системи очищення стічних вод, що обслуговують окремі домогосподарства стають все більш популярними в Центральній і Східній Європі.

Постановка проблеми. У Європі, до "малих міст" належать населенні пункти з кількістю проживаючих до 2 тисяч осіб. Порівнюючи демографічну ситуацію в країні, з найближчими сусідами - країнами Центральної та Східної Європи (ЦСЕ) - можна відзначити (рис. 1), що в Україні таких населених пунктів дуже мало (14,4%), і вони складають тільки близько 4,8% від загальної чисельності населення. Сільські території, в порівнянні з містами, економічно слабкі, менш розвинені і не в змозі отримати необхідну економічну допомогу для розвитку інфраструктури водопостачання і каналізації.

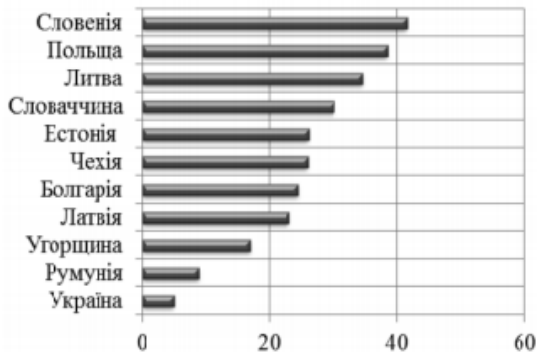

рис. 1. Кількість жителів, що проживають в містах з населенням 2000 осіб в Центральній і Східній Європі, %

Незважаючи на заходи, які були прийняті в останні роки урядом і місцевими органами влади для вирішення проблем з

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.2 (16) 2016

гарантованим водопостачання та необхідним рівнем санітарії води для сільського населення в цілому дана задача залишається не вирішеною. Майже половина системи водопостачання в сільських районах через недосконалу роботу і тривалий термін експлуатації є несправними і не може забезпечити подачу води нормативної якості. Каналізаційні мережі та дощові каналізаційні мережі побудовані тільки в 813 селах і обслуговують трохи більше, ніж 8% сільського населення. Отже, нинішній рівень розвитку водопостачання та водовідведення в сільських районах не відповідає вимогам сьогодення, не сприяє комфортному існуванню жителів населених пунктів.

У соціальному плані сільськогосподарських проблем неякісне водопостачання несе екологічне забарвлення. Будівництво водо-постачання без урахування якісного відводу стічних вод може призвести до затоплення населених пунктів і забруднення підземних вод і малих річок, багато з яких вже зараз вимагають здійснення термінових заходів щодо їх реабілітації. Питома витрата питної води для сільських жителів - це зведений показник комфорту – в середньому для України не перевищує 60 літрів. Питома витрата питної води - по всій країні коливається в досить широких межах – від 35 до 105 л /день.). Ця істотна різниця у вартості питомого водоспоживання пояснюється різним ступенем забезпеченості сільського населення централізованим водопостачанням.

В даний час, системи очищення стічних вод, що обслуговують окремі домогосподарства стають все більш популярними в Центральній і Східній Європі. Наприклад, тільки в Чеській Республіці протягом останніх 10 років збудовано та введено в експлуатацію близько 30000 систем очищення стічних вод. У Литві накопичений значний позитивний досвід використання природних систем для біологічного очищення попередньо очищених стічних вод.

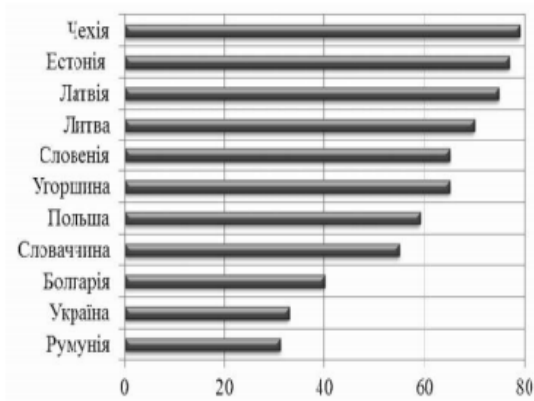

рис. 2. Частка населення, яка забезпечується каналізацією і очисними спорудами у Центральній та Східній Європі, %

Прихильники природного очищення стічних вод широко знаходяться в різних сферах життя: серед інженерів, екологів, представників неурядових організацій і представників "Зеленого руху", що з великими труднощами намагаються привернути увагу політиків і традиційних експертів до нових концепцій в області санітарії, які, нажаль, сьогодні зосереджені на отриманні прибутку та побудові власного бізнесу. Загалом, слід зазначити, що в країнах ЦСЄ відсоток підключення будинків малих населених пунктів до каналізаційних мереж та очисних споруд, в порівнянні з розвиненими країнами Західної Європи, є відносно низьким (рис. 2). Це пов'язано з довгостроковою занедбаністю санітарної інфраструктури в часи комуністичного режиму. Проте, на відміну від України, країни ЦСЄ отримали вже значно розвинули і продовжують розвивати свої каналізаційні системи і системи очищення стічних вод, в основному завдяки підтримці європейських фондів країн, що вступили в ЄС (PHARE, ISPA, вступ фонд і т.д.).

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.2 (16) 2016

Аналіз зарубіжного досвіду каналізації може допомогти вирішити проблем из питань санітарії в сільських районах для областей України:

1. Підключення невеликих селищ до очисних споруд великих міст. Ця можливість повинна розглядатися, коли відстань від найближчого населеного пункту системи очисних споруд є відносно невеликою, і є сприятливі географічні умови для підключення невеликих селищ до існуючої агломерації.

З точки зору інвестицій, централізоване рішення вимагає відносно дорогого будівництва інфраструктури, а в Центральній і Східній Європі вона здійснюється за рахунок європейських фондів.

2. Підключення кількох населених пунктів в одну групу загальної каналізації мережі та в одну групу очисних споруд. Знову ж таки, економічна оцінка всіх аспектів будівництва відіграє важливу роль. Слід зазначити, що ця тенденція вирішення проблеми стічних вод малих населених пунктів та сільських місцевостей в Центральній і Східній Європі менш популярна, ніж попередня.

3. Будівництво індивідуальних очисних споруд для кожного невеликого селища, що дуже поширено у Центральній та Східній Європі.

4. Будівництво незалежних очисних споруд для окремих будівель або груп у тих місцях, де немає ніякого централізованої каналізації.

Дренажні характеристики сільських районів України: створення санітарних умов в центральній частині села, де є сільська рада, магазин, кафе, школа, лікарня та інші установи; невелика кількість дренажних споруд; необхідність осушення окремих груп будівель, розташованих на значній відстані один від одного.

Схеми водопостачання населених пунктів окремих об'єктів або осіб, як правило, приймаються за результатами порівняння техніко-економічного обґрунтування можливих варіантів

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.2 (16) 2016

здійснення проєкту будівництва, а саме: а) вибір джерел водопостачання; б) необхідність і ступінь централізації системи і доцільність формування децентралізованої (міське водопостачання) мережі окремих споживачів; в) зонування системи водопостачання, використання регулюючих контейнерів, використання пристроїв для регулювання тиску і витрат води, насосних станцій і установок для окремих споживачів; д) порядок будівництва та введення в експлуатацію елементів системи НБК або сплесків.

Системи для промислових підприємств водопостачання, у тому числі зворотня, повинні бути розроблені для стандартів індустрії будівельного технологічного проектування цих об'єктів.

Характерні режими водопостачання: за період максимального водоспоживання за рік – протягом максимуму подачі, середніх і мінімальних погодинних витрат і гасіння пожеж під час максимальної витрати води; для денного середнього споживання води на рік; за період мінімуму споживання води протягом одного року - мінімальної погодинної витрати.

Схеми оптимізації системи водопостачання і каналізації. Оптимізація схеми є ключовим короткостроковим політичним пріоритетом, який визначає основні напрями розвитку окремих областей систем водопостачання та водовідведення, регіонів і окремих міст. Зниження вартості обробки води досягається за рахунок впровадження сучасних, ефективних реагентів, щоб поліпшити процеси очищення, оптимізації міських систем водопостачання і т.д. Іншим компонентом зниження вартості послуг, пов'язаним зі зменшенням кількості відключень та їх тривалості.

Розробка схем оптимізації включає в себе наступні основні етапи:

- збір вихідних даних;
- гідравлічний розрахунок розподілу води;

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.2 (16) 2016

- аналіз ефективності, надійності та ефективності бізнес-одиниць, визначення їх основних недоліків і «слабких місць»;

- розробка рекомендацій для підвищення надійності водопостачання / каналізації, підвищення якості цих послуг, щоб забезпечити раціональне використання матеріальних, енергетичних та інших ресурсів; систематизація заходів щодо їх актуальності і час здійснення;

- оцінка показників ефективності. Узагальнений перелік заходів щодо розвитку водопостачання/водовідведення, упорядкування в ключових областях:

- підвищення якості питної води, поданої споживачам;

- підвищення надійності водопостачання/ водовідведення;

- зниження негативного впливу людини на навколишнє середовище;

- більш ефективне використання матеріалів, енергії та інших ресурсів;

- проведення наукових і проектних заходів.

Причини кризи у секторі водопостачання та водовідведення. Основними причинами, які призвели до кризи у секторі водопостачання та водовідведення в Україні є: відсутність єдиної стратегії без змін; безперервне старіння обладнання, будівель і комунікацій; дисбаланс деяких елементів та систем водопостачання в цілому; повна відсутність коштів для впровадження нових технологій і устаткування; практична відсутність фінансування галузі; постійна недооцінка встановлених тарифів порівняно з фактичною вартістю; повністю зруйновані системи підготовки та перепідготовки; застаріла система управління водопостачання і каналізації.

Сьогодні в нашій країні, певна частина населення відокремлюється від централізованого водопостачання. У багатьох сільських районах водопостачання району, які в колишньому Радянському Союзі були розроблені і фінансовані радгоспами, тепер самі по собі і, відповідно, їх розвиток припинився. Як

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.2 (16) 2016

правило, при наявності підземних і поверхневих джерел водопостачання, кращими є ґрунтові води. Але в Україні, використання підземних вод не завжди може бути реалізованим для цілого ряду причин, серед яких: нерівномірне і обмежене поширення підземних вод; відсутність вимог до якості води підземних джерел "Державні стандарти 2.2.4-171-10" для окремих показників; експлуатація кількох підземних водозаборів вище затверджених запасів; історично, питома витрата води в Україні вища, ніж в інших країнах.

Висновки. 1. На основі міжнародного досвіду санітарії, рівень водопостачання та санітарії в сільських районах України не відповідає вимогам сьогодення, не сприяє комфортному існуванню сільських населених пунктів і не забезпечують поліпшення сільського життя. 2. Модернізація або будівництво нової системи водопостачання повинні здійснюватися з одночасним розвитком всіх елементів системи: водозабору, технології очищення та знезараження, насосних станцій, резервуарів, системи розподілу і подачі води, захисту водоймищ, якості питної води.

Список використаних джерел

1. Water supply and drain: Manual. Lectures and Guide to laboratory work / V.M. Pershakov, A.A. Bieliatynskyi, K.V. Lisnitska. – К.: NAU, 2016. – 163 р.

2. Гидравлика, водоснабжение и канализация: Учеб. пособие для вузов / В.И. Калицум, В.С. Кедров, Ю.М. Ласков. – 4-е изд. перераб. и доп. – М.: Стройиздат, 2002. - 397 с.

3. Водопостачання і водовідведення: підручник / В.О. Орлов, Я.А. Тугай, А.М. Орлова. – К.: Знання, 2011.- 359 с.

Abstract

The level of water supply and sanitation in rural areas. There was an analysis of international experience sanitation. These optimization schemes of water supply and sanitation.

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.2 (16) 2016

Keywords: wastewater, water supply, specific water consumption, sewage system, water protection, drinking water quality.

Аннотація

Рассмотрены уровень водоснабжения и санитарии в сельских районах Украины. Проведен анализ зарубежного опыта канализации. Приведенные схемы оптимизации системы водоснабжения и канализации.

Ключевые слова: сточные воды, водоснабжение, удельный расход воды, канализационные системы.

Стаття надійшла до редакції у березні 2016р.

УДК 625.7/8

Маліков В.В.⁸, к.т.н., доц.

Боярчук Б.А., к.т.н., доц.

Панасюк Я.І., к.т.н., старший викладач

Луцький НТУ, м. Луцьк, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ГРУНТІВ УКРІПЛЕНИХ ЦЕМЕНТОМ З ДОДАВАННЯМ ХІМІЧНИХ ДОБАВОК

Описано залежності міцності від процентного вмісту цементу, добавок «БЕТО-ЩЕЛЬ», «Coral MasterFix», «ВСЕСЕЗОН-УНІВЕРСАЛ» при укріпленні ґрунту та кількості циклів заморожування-відтавання із застосуванням математичного планування. Проведено дослідження фізико-механічних властивостей ґрунтів укріплених цементом з додаванням пігментів. У статті подано залежності зміни міцності при стиску та стираності від зміни кількості цементу при укріпленні ґрунту. Встановлено зміну маси зразків укріплених цементом після проходження дистанції різної довжини при стиранні.

Ключові слова: цементоґрунт, міцність при стиску, стирання, покриття, морозостійкість, «БЕТО-ЩЕЛЬ», «Coral MasterFix», «ВСЕСЕЗОН-УНІВЕРСАЛ», математичне планування.

---

⁸ Маліков В.В., Боярчук Б.А., Панасюк Я.І.